

Το θερμό συναίσθημα και η ψυχρή λογική

► Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΥ**

ΤΗΝ ΠΡΟΠΕΡΑΣΜΕΝΗ Κυριακή διάβασα στην «Αυγή» ένα πολύ ενδιαφέρον σχόλιο με τίτλο «Το θερμό και το ψυχρό». Το υπογράφει ο Αριστείδης Μπαλτάς, παλιός φίλος, συνομιλητής και πάντα σοφός (το τελευταίο ας μην εκληφθεί ως στερεότυπη και αναμενόμενη φιλοφρόνηση - το εννοώ), που μας λέει ότι η αριστερή πολιτική οφείλει να κινείται κατά μήκος ενός άξονα όπου στο ένα άκρο βρίσκεται το ανεξέλεγκτο και συχνά παράτολμο πάθος του συναισθήματος για δικαιοσύνη και στο άλλο η ψυχρή πλην όμως σώφρων λογική, η οποία λαμβάνει υπ' όψιν της την πραγματικότητα που δεν είναι πάντα εκείνη που θα θέλαμε. Επιπλέον, οι δύο αυτές αντίρροπες τάσεις δεν συναιρούνται στο χλιαρό, αλλά διατηρώντας την ανομοιογένειά τους συμπορεύονται «με αμοιβαία εμπιστοσύνη και αμφίδρομη κριτική». Παραφράζοντας τον Καντ, ο Α. Μπαλτάς συνοψίζει ως εξής το επιχείρημά του: η «αριστερή πολιτική χωρίς πάθος είναι κενή», ενώ ταυτόχρονα «αριστερή πολιτική χωρίς έλλογη αποτίμηση δυνατότητων και συσχετισμών είναι τυφλή».

NOMIZΩ ότι το σχήμα που προτείνει ο Α. Μπαλτάς, δηλαδή ο συσχετισμός μεταξύ δύο πόλων χωρίς «τελική ανάλυση», όπου ο ένας θα αναχθεί στον άλλο, αποδεικνύεται ιδιαίτερα γόνιμο αν μείνουμε στον χώρο της αφηρημένης σκέψης και της θεωρίας. (Όταν διάβασα την αναφορά στον Καντ έβγαλα νοερά το καπέλο μου!) Στη συγκεκριμένη περίπτωση, όμως, μιλάμε σαφώς για πολιτική, και μάλιστα την πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ. Κι εδώ ανάβει το κόκκινο λαμπάκι που μας προειδοποιεί για το ενδεχόμενο να έχουμε εισέλθει στην επικράτεια της δικανικής ή της στοχευμένα μεροληπτικής ρητορικής. Και με αυτό κατά νου δεν θα ήταν πολύ τραβηγμένο να πούμε ότι ο Α. Μπαλτάς επινοεί ένα ευφυέστατο ρητορικό τέχνασμα, για να αντικρούσει την πιο εύλογη μομφή κατά του ΣΥΡΙΖΑ, μετατρέποντας τη διγλωσσία που του καταλογίζεται, από ελάττωμα σε προτέρημα. Και το καταφέρνει επειδή δεν αρνείται, όπως άλλοι, την κραυγαλέα αντίφαση ανάμεσα στις αγωνιστικές εξαγγελίες και τη συνετή πολιτική πράξη - κάτι που θα φανεί ακόμα πιο καθαρά αν αναλάβει τη διακυβέρνηση της χώρας - αλλά αποδέχεται αμφοτέρως τις τάσεις με το σκεπτικό ότι «η αριστερά έχει απόλυτη ανάγκη και τους δύο αντίστοιχους πόλους», οι οποίοι βρίσκονται σε μια κατάσταση «μόνιμης έντασης που ποτέ δεν επιλύεται οριστικά».

Θα έλεγα ότι η ανάλυση του Α. Μπαλτά παραείναι βολική για τον ΣΥΡΙΖΑ εφόσον δικαιολογεί και εκλογικεύει όχι μόνο την αγωνιστική πλειοδοσία, αλλά και τους τριγμούς στο εσωτερικό του. Το πρόβλημα όμως βρίσκεται αλλού: στο ερώτημα ποια είναι η κύρια και κινητήρια αντίφαση έχουν δοθεί διαφορετικές απαντήσεις, οι οποίες δεν καταρρίπτονται. Απλώς αποσιωπώνται.

Θα αρκεστώ σε δύο, λόγω στενότητας χώρου. Πρώτο, είναι απειρώς πιο εύκολο

η Αριστερά, ως αντιπολίτευση, να καταγγείλει την αδικία, και μάλιστα στις μέρες μας όταν η αδικία περισσεύει, παρά να επιβάλει, ως κυβέρνηση, τη δικαιοσύνη. Αυτό μας δείχνει η ιστορία, η οποία μπορεί να μην επαναλαμβάνεται, αλλά θα κάνουμε καλά να τη θυμόμαστε. Δεύτερο και σημαντικότερο, το χάσμα ανάμεσα στις υποσχέσεις των πολιτικών και στην εκπλήρωσή τους δεν αποτελεί την εξαίρεση αλλά τον κανόνα, και δεν οφείλεται σε κάποια κατηγορική διαφορά συναισθήματος και λογικής, αλλά στον πρωτεύοντα ρόλο που αποδίδεται στην κατάκτηση της εξουσίας (βλ. το βιβλίο του Παντελή Λέκκα, «Αφαίρεση και εμπειρία»). Με με άλλα λόγια, ο σκοπός αγιάζει τα μέσα, αλλά χωρίς αυτό να δημιουργεί ουσιαστικό πρόβλημα στην Αριστερά, εφόσον η άνοδος στην εξουσία εκλαμβάνεται συναισθηματικά ως αναδρομική απάντηση σε εκείνους που τον Δεκέμβρη του '44 της την πήραν μέσα από τα χέρια, όταν την είχε κατακτήσει ουσιαστικά και με δημοκρατικά κριτήρια.

Επιστρέφοντας στη σημερινή πραγματικότητα, έτσι έρχεται στην επιφάνεια και κάτι άλλο, εμφανέστατο και συνάμα ανομολόγητο: εδώ και μερικούς μήνες, η Κουμουδούρου έχει κάνει μια σαφέστατη στροφή προς την υπευθυνότητα. Το παραδέχονται έμμεσα και οι ίδιοι, το έχουν παρατηρήσει και πολλοί που δεν ανήκουν στις τάξεις της Αριστεράς. Τίθεται λοιπόν το ερώτημα: εφόσον η σταδιακή και προσεκτική απομάκρυνση από τις αρχικές υποσχέσεις δεν σημαίνει την εγκατάλειψη κάποιων παλαιών αρχών που διαμορφώθηκαν σε διαφορετικά συμφραζόμενα στο μακρινό παρελθόν, αλλά για υπαναχώρηση από θέσεις που ο ΣΥΡΙΖΑ υποστήριζε πριν από μερικούς μήνες -π.χ. την πρώτη μέρα θα σκίσουμε το μνημόνιο- μήπως εν όψει της εκλογικής επικράτησης ο πήχης έχει αρχίσει να κατεβαίνει για να μην τους πάρουν με τις πέτρες αν αναγκαστούν να ανακρούσουν πρύμναν; Μήπως το καλάθι μεγάλωσε για να στριμωχθούν σε αυτό κάθε λογής ψήφοι ή επιδιώξεις και τώρα μικραίνει για να χωρέσουν τα μάλλον πενιχρά αποτελέσματα που ίσως αποφέρει η ανατρεπτική στρατηγική τους;

ΟΛΑ ΑΥΤΑ δεν ακυρώνουν την άποψη του Α. Μπαλτά. Δεν αποκλείεται στον ΣΥΡΙΖΑ να υπάρχουν άνθρωποι που επιλέγουν να δουν πρόβλημα μέσα από την οπτική της μόνιμης έντασης μεταξύ συναισθήματος και λογικής. Είναι όμως εξίσου πιθανό μερικοί να φοβούνται αναλογιζόμενοι τα διδάγματα της ιστορίας και άλλοι, πολύ περισσότεροι, να ανησυχούν για τα εύκολα λόγια και τον λαϊκισμό των υποσχέσεων, τώρα που βλέπουν τον κυρίαρχο λαό να πλησιάζει για να τους δώσει όχι μόνο την εξουσία, αλλά και τον λογαριασμό.

